

Mijn dochter in Frankrijk

Barbara & Stephanie Keating bij Boekerij:

De vriendschap
Land van herkomst
De thuiskomst
Mijn dochter in Frankrijk

Barbara & Stephanie Keating

*Mijn dochter in
Frankrijk*

Een familiegeheim brengt twee halfzussen op het spoor
van dramatische gebeurtenissen in het bezette Parijs
rond 1940

Eerste druk 2002
Twintigste druk 2019

ISBN 978-90-225-8636-5
ISBN 978-94-602-3013-4 (e-book)
NUR 302

Oorspronkelijke titel: *To My Daughter in France*
Vertaling: Jeannet Dekker en Marie-Christine Ruijs
Omslagontwerp: DPS Design & Prepress Studio, Amsterdam
Omslagbeeld: © Demurez Cover Arts / Eugenia Kyriakopoulou /
Hollandse Hoogte
Zetwerk: CeevanWee, Amsterdam

© 2002 by Barbara & Stephanie Keating
© 2002 voor de Nederlandse taal: Meulenhoff Boekeryj bv, Amsterdam

Niets uit deze uitgave mag openbaar worden gemaakt door middel van druk, fotokopie, internet of op welke andere wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor Rory en Norman

I
Dublin, 1970

Glenveigh Lodge,
Killiney,
Dublin

20 februari 1970

Beste Solange de Valnay,

We hebben elkaar nooit ontmoet en ik weet niet goed hoe ik me tot je moet richten, maar ik heb het gevoel dat ik persoonlijk contact met je moet opnemen. Mijn naam is Eleanor Kirwan en ik ben de oudste dochter van Richard en Helena Kirwan. Zeggen die namen je iets?

Mijn vader is afgelopen week, na een lang ziekbed, overleden. Toen zijn testament werd voorgelezen, was het een vreemde ervaring te horen dat er naast de verwachte legaten aan zijn weduwe, zijn twee dochters en zijn zoon, twee weken voor zijn dood nog een paragraaf was toegevoegd: 'Aan mijn dochter in Frankrijk, Solange de Valnay, op Domaine de Valnay, Saint-Joseph de Caune, Languedoc, laat ik het overige bedrag na.' Dat was alles. 'Aan mijn dochter in Frankrijk...'

Vergeef me, Solange, dat ik je dit zo plompverloren meedeel. Maar tot vandaag waren we geen van allen op de hoogte van je bestaan. We verkeren nog steeds in shock. Ik weet niet of je wist dat je vader – onze vader – ziek was, of dat hij is gestorven; ik weet niet of je hem goed kende of juist helemaal niet. Aanvanke-

lijk wilden we je op de hoogte stellen via onze advocaten, maar het leek ons nogal wreed om je dit nieuws op zo'n onpersoonlijke manier te brengen.

Mijn tweelingbroer James heeft erover gedacht het testament aan te vechten. Hij is advocaat, dus dat was zijn eerste reactie op de situatie. Elizabeth, mijn jongere zus, is er kapot van. Ze kan niet accepteren dat vader dit nooit aan ons heeft verteld. Het zal wel even duren voordat de pijn draaglijk wordt. Ze is pas negentien.

Hoe lang heeft hij dit geheim bewaard? In zijn testament gaf hij geen indicatie van je leeftijd, en over je moeder was evenmin iets vermeld. Maar toen ik je naam hardop hoorde voorlezen, had ik een vreemd gevoel van herkenning, alsof ik je op de een of andere manier al kende. Klinkt dat vreemd? Ik probeer me van alles en nog wat over je voor te stellen – wie je bent, hoe je zou kunnen zijn.

Ik moet toegeven dat ik aanvankelijk net zo geschrokken was als de anderen. We keken allemaal naar moeder, bang voor haar reactie, maar ze is een bijzondere vrouw die ons blijft verbazen. Ze is kunstenares en zowel hier als in het buitenland bekend. Zonder iets van haar gevoelens te laten blijken, bedankte ze de notaris en wachtte tot hij zou vertrekken. Zij stelde voor dat ik je deze brief zou schrijven. Wist ze hier al van? Kent ze je? Ik weet het echt niet. Ze heeft zich in haar atelier teruggetrokken en wil niet gestoord worden.

Ik zit al de hele avond aan vaders bureau, in zijn studeerkamer, te bedenken wat ik je moet schrijven. Ik weet nog niet eens of ik deze brief wel moet versturen. Of dat je, als ik hem heb verstuurd, liever had gehad dat hij nooit was gekomen. Misschien kun je niet eens Engels lezen. Ik kan alleen maar hopen dat je niemand hoeft te vragen om deze bladzijden voor je te vertalen. Waarschijnlijk wil ik alleen maar een wereld ontdekken, achter alle pijn en verwarring, waarvan ik het bestaan niet kende. Mijn vader was een gecompliceerd man en was soms moeilijk te doorgronden. Maar ik hield zielsveel van hem en jij misschien ook.

Dus, Solange de Valnay, doe ik deze brief op de bus, en ik hoop

dat hierdoor een band zal ontstaan tussen jou en dat deel van zijn leven dat je tot nu toe niet hebt kunnen delen. Als je besluit niet te antwoorden zal ik me daarbij moeten neerleggen. Maar je bent mijn onbekende zus – in elk geval mijn halfzus – en dat is niet zonder betekenis.

Ik zal een kopie van het testament meesturen. Ik wens je het beste en natuurlijk mijn innigste deelneming.

Met een vriendelijke groet,
Eleanor Kirwan

Eleanor las de brief nog eens door. Dit was al haar vijfde poging. Was hij te familiair? Was Solange de Valnay een volwassen vrouw of een kind? En waarom werd haar moeder niet vermeld in het testament? Ze leunde achterover in de leren stoel aan haar vaders notenhouten bureau. De korrel van dit hout en de warme, goudachtige glans ervan had ze altijd al mooi gevonden, met her en der de putjes die in de loop van zijn geschiedenis, hun geschiedenis, waren ontstaan. Het eerdere tafereel in de studeerkamer stond in haar geheugen gegrift: meneer McCann, de notaris van de familie, die de toegevoegde paragraaf gespannen en met gefronste wenkbrauwen voorlas; Elizabeth, bleek en trillend; James die schreeuwend overeind sprong, terwijl hij probeerde te verbergen dat hij zich verraden voelde.

‘Dit is belachelijk! Het kan niet waar zijn!’ riep hij. ‘Er kan geen kind zijn van wie we nog nooit hebben gehoord! Wat voor bewijs hebben ze? Dit kunnen we aanvechten in de rechtszaal!’

In de ongemakkelijke stilte die volgde, staarde meneer McCann naar het bureau, terwijl het stijve papier van het testament tussen zijn vingers kraakte. Helena Kirwan zat heel stil, met haar hoofd gebogen. Toen ze haar ogen opsloeg, lag er een gekwelde uitdrukking in, en iets onpeilbaars. ‘Jij moet haar een brief schrijven, liefje.’

Daarna had ze zich naar hen omgedraaid, erop vertrouwend dat Eleanor de rust en orde in huis zou herstellen. Even later hoorden ze haar in de beschutting van haar atelier Beethoven opzetten. Was ze aan het werk? Of was ze verzonken in herinneringen?

Met een schok van erkenning ging Eleanor rechtop zitten. Haar

moeder had er dan wel gekweld uitgezien, maar niet verrast. Ze had het geweten! Daar was Eleanor opeens zeker van. Helena had geweten van het bestaan van dit kind, deze 'dochter in Frankrijk', ook al was ze misschien niet op de hoogte geweest van de toevoeging. Maar waarom had ze hen niet op het nieuws voorbereid? Ze was gewoon weggelopen en had haar kinderen laten zitten, terwijl die ineens met het verborgen leven van hun vader waren geconfronteerd.

Eleanor had nu de onwaarschijnlijke taak om contact op te nemen met Solange volbracht. De eerste woorden waren het moeilijkst geweest: 'Beste Solange de Valnay'. Eleanor trok de la open, haalde er een envelop uit en zocht een postzegel. De brief zou zó moeten worden verstuurd, het had nu geen zin meer om hem te veranderen. Solange zou hen snel genoeg leren kennen. Ze deed de brief en een kopie van het testament in de envelop en stond op, terwijl ze de envelop op het bureau liet liggen. Bij het raam opende ze de gordijnen en liet haar hoofd tegen het koude glas rusten. Onder haar kropen koplampen over de smalle weg langs de rotsen, en straatlantaarns glommen als spelden van Howth Head naar de donkere kegel van Sugar Loaf Mountain. Het vroom en de maan hing laag boven de zee, waardoor de golven zilver kleurden waar het tij op het kiezelstrand schuimde. Ze herinnerde zich dat ze kort geleden met haar vader over die gladde ronde stenen had gelopen, op precies zo'n avond.

'Waar ben je al die jaren écht geweest, vader?' fluisterde ze. 'Wie was je? Kende een van ons je wel echt?'

Een steek van pijn trok door haar heen. Onwillekeurig kraste ze met haar nagels over het glas. Ze verlangde naar de troostende en rustgevende aanwezigheid van Seamus, de tweelingbroer van haar moeder. Hij had hen door deze nachtmerrie heen kunnen helpen. Maar hij zat in de bergen van Nepal. Hij wist niet eens dat Richard gestorven was.

'O vader! Vader! Waarom heb je ons dit aangedaan? Waarom? Hoe kon je?'

Saint-Joseph de Caune, 1970

Solange de Valnay liep zachtjes door de gang en opende de deur naar de bibliotheek. Haar vader zat te doezelen in een stoel, zijn gezicht werd verwarmd door het winterzonnetje. Glimlachend sloop ze weer weg, de onbewolkte middag in. De honden kwamen te voorschijn en renden voor haar uit, jagend op prooi in de heggen en langs de oever van de rivier. Een oude rij platanen omzoomde de lange oprijlaan, en hun dikke stammen benadrukten de iele kaalheid van de wintertakken. Bruine, bladerloze wijngaarden strekten zich in alle richtingen uit, omringd door de bergen. Solange ademde de koude lucht, de geur van houtvuur en dennen in. Toen ze bleef staan om de kronkelige ranken van de wijnstokken te bewonderen, bleven de honden ook staan en keken ongeduldig achterom. De ijzeren hekken stonden open, en de blauwe middag was onweerstaanbaar. Solange liep langs de brievenbus naar de oever van de rivier. Een paar arbeiders waren in de wijngaarden de takken aan het snoeien en binden.

Ze ging op een boomstam bij de waterval zitten en voelde zich een beetje schuldig omdat ze zo innig tevreden was. Guy zou binnenkort thuiskomen en dan zouden ze een datum moeten prikken voor hun bruiloft. Niet dat ze hem niet miste – ze deelden hun diepe genegenheid voor het oude huis dat getuige was geweest van hun eerste liefdesverklaringen. Maar in feite was ze volmaakt gelukkig nu ze alleen was met haar vader en hem hielp met zijn correspondentie, samen met Joel de wijngaarden onderhield en de honden uitliet. Haar leven had een aangenaam ritme en er hoefde niets aan te worden veranderd. Solange probeerde te begrijpen dat ze haar verloofde

kon missen en zich tegelijkertijd toch tevreden kon voelen in zijn afwezigheid. Ze keek naar het snelstromende water onder haar en kreeg het gevoel dat haar jeugd onherroepelijk met de stroom werd weggespoeld. Opeens leek de middag koud te worden. Huiverend stond ze op. Ze trok haar jas strakker om zich heen en riep de honden. Bij het hek van het oude huis opende ze de brievenbus en haalde er de oogst van de dag uit.

Domaine de Valnay,
Saint-Joseph de Caune,
Frankrijk

15 maart 1970

Beste Eleanor,

Je brief van 20 februari is al enige tijd geleden aangekomen, gevolgd door een bericht van jullie advocaat. Door deze nalatenschap voel ik me verdrietig, verward en compleet afgescheiden van de mensen van wie ik het meest houd. Sindsdien heb ik geprobeerd me te verzoenen met het idee dat een vreemdeling met de naam Richard Kirwan mijn vader zou kunnen zijn.

Mijn eerste reactie was dat ik me afvroeg hoe een man zo egoïstisch kan zijn om het leven van twee gezinnen te ontwrichten en zelfs kapot te maken in de wetenschap dat hij niet voor de gevolgen zou hoeven opdraaien. Tot die middag in februari wist ik bijna niets over Richard Kirwan, al heeft mijn moeder me ooit verteld dat ze hem heeft gekend tijdens de oorlogsjaren die ze in Parijs heeft doorgebracht. Ze zei dat haar wens om me Engels te laten leren onder zijn invloed was ontstaan, en dat hij haar had geïnspireerd om veel te lezen, zowel in het Engels als in het Frans. Mijn hele jeugd heeft ze boeken in beide talen voor me gekocht.

Het was niet eenvoudig om iemand in de buurt te vinden die me Engels kon leren, maar mijn moeder vond een Engelse schrijver die ze overhaalde om me les te geven. Hij stond niet te popelen bij het idee om een onwillig kind als leerling te nemen,

maar in het gezelschap van Cedric Swann heb ik mijn tweede taal leren lezen en schrijven.

In je brief vraag je naar mijn moeder. Ik zal je iets over haar proberen te vertellen, en over de man van wie ik altijd heb gedacht dat hij mijn vader was. Ik vind het echter heel ironisch om juist nu over mijn ouders te vertellen, omdat ik me op dit moment realiseer dat ik maar heel weinig van hen weet.

Mijn moeder heette Celine Marie France de Savoie en werd in april 1916 in Parijs geboren. Mijn grootvader was arts en tot aan zijn dood in 1941 als docent verbonden aan de medische faculteit. Na de middelbare school ging mijn moeder aan de Sorbonne medicijnen studeren. Celine de Savoie trouwde in de winter van 1946 in Parijs met Henri de Valnay, en ze verhuisden het jaar erop naar de Languedoc. Mijn ouders werden beschouwd als een droompaar: een mooie, intelligente bruid en een gedistingeerde bruidegom uit een respectabele familie met huizen in Parijs en grote wijngaarden in het zuiden. Na een moeilijke zwangerschap werd ik te vroeg geboren. Ik ben enig kind, en je kunt dus uitrekenen dat ik nu vierentwintig ben. Mijn moeder was huisarts hier in het dorp, en ze was heel geliefd. Misschien werd ze niet in het testament van Richard Kirwan vermeld omdat hij wist dat ze begin vorig jaar is overleden. Papa, die al jaren blind is, mist haar vreselijk.

Nu zul je begrijpen dat ik me in een lastig parket bevind. Ik heb geen idee of papa van het bestaan van Richard Kirwan wist. Ik weet echt niet hoe ik het onderwerp bij hem kan aansnijden. Hij aanbad mijn moeder, en dit zou zijn herinnering aan haar kunnen verwoesten. Als hij heeft geweten dat hij niet mijn biologische vader is, dan heeft hij deze wetenschap goed verborgen weten te houden: hij is altijd een zeer liefdevolle ouder geweest. Mijn grootmoeder, Charlotte de Savoie, woont nog steeds in Parijs. Ik weet niet of zij van mijn moeders geheim op de hoogte was. Wat mijn eigen gevoelens voor mijn moeder betreft: die zijn een soort kwelling geworden.

Ik weet niet wat ik nu moet doen. Ik ben nog steeds blij dat ik alleen was toen ik dit nieuws ontving, maar dat maakt mijn woede en de misselijkheid waarmee ik elke ochtend wakker

word er niet minder op. Mijn leven is altijd veilig en vertrouwd geweest, maar nu staat alles op zijn kop. Ik ga binnenkort trouwen, maar mijn verloofde zit momenteel in het buitenland en ik weet niet hoe ik dit met hem moet bespreken. Ik koester niet de wens om je familie te ontmoeten, en ik heb evenmin het gevoel dat het iets zou opleveren.

Ik respecteer de moed en de vriendelijkheid die je in je brief voor mij, een onbekende en ongetwijfeld ongewenste halfzus, toont. Ik betwijfel of het zin heeft om een briefwisseling te onderhouden, maar ik kan niet ontkennen dat er een band tussen ons bestaat. Misschien ga ik mijn grootmoeder in Parijs opzoeken om dit met haar te bespreken. Maar op dit moment is de opwelling om dit ongelukkige mysterie bij mijn moeder te laten rusten sterker. Nogmaals bedankt voor je brief. Aanvaard alsjeblieft mijn beste wensen voor jou en je familie in deze droevige tijd. Hij bofte dat hij zoveel mensen had die van hem hielden.

Solange de Valnay

Solange sloot haar ogen. Ze voelde zich uitgeput. Ze had de brief zo vaak gelezen dat ze hem bijna uit het hoofd kende. Ze zou hem nog kunnen verbeteren, maar had de moed noch het verlangen om dat te doen. Haar reactie leek een daad van ontrouw, een erkenning van haar moeders verraad. Ze had de volgeschreven bladzijden al een paar keer verscheurd, maar toen had ze gedacht aan de moed die Eleanor had getoond door de eerste brief te schrijven, en aan het verdriet van de Ierse familie. Eerst had Solange de beschrijving van haar eigen familieomstandigheden tot een minimum geprobeerd te beperken. Maar door haar trots was elke poging om een paar korte regels te schrijven gestrand, en ze had zich gerealiseerd dat ze de familie Kirwan onder meer wilde laten weten dat ze helemaal niet zat te wachten op deze wrede gift.

Ze had al heel lang niet meer aan haar lessen bij Cedric Swann gedacht, maar nu vroeg ze zich af of haar moeder hem soms in vertrouwen had genomen. Had hij de ware reden achter de Engelse lessen gekend? Solange herinnerde zich zijn verdriet op haar moeders begrafenis, zijn handen die ineengeklemd waren in stille rouw toen

de kist in het donkere gat van de eeuwigheid was gezakt, de tranen die vrijuit over zijn magere gezicht hadden gestroomd.

Ze keerde terug naar de vragen die haar gedachten beheersten. Was haar bestaan een ongeluk? Had Henri de Valnay altijd geweten dat ze niet zijn dochter was? Waarom had haar moeder haar in de lange maanden van haar ziekte, toen ze uren hadden zitten praten over alle aspecten van hun leven, niet voorbereid op het laatste gebaar van Richard Kirwan? Het was ondenkbaar dat Celine niet op de hoogte was geweest van zijn wensen. Solange veegde haar tranen weg en stond op, vastbesloten om zich te ontdoen van de machteloze woede die ze voelde, om op te houden met piekeren en iets positiefs te ondernemen. Ze rende de grote trap af en pakte haar auto-sleutels. In het dorp stopte ze bij de brievenbus, waar ze de brief aan Eleanor Kirwan met een mengeling van vastberadenheid en paniek door de gleuf duwde.

Meteen na het avondmaal met Henri, dat eindeloos leek te duren, ontsnapte ze naar haar kamer onder het voorwendsel moe te zijn van een dag werken in de wijngaarden. Ze lag echter uren wakker in bed, boos op de brandende tranen die op het kussen druppelden, tot ze eindelijk in een rusteloze slaap viel, gekweld door zorgen en angstige dromen.

3

Dublin, 1970

Eleanor overhandigde de brief aan James. Hij las hem en liep daarna naar het hoge raam dat uitzicht bood op de tuin. De bomen waren grijs en kaal, en er was nog geen teken van de lente te bespeuren. Hij stond met zijn handen op zijn rug naar het gazon en het grindpad te staren. Terwijl ze naar hem keek, werd er een herinnering bij Eleanor opgeroepen: het evenbeeld van hun vader – hetzelfde postuur en dezelfde houding van het hoofd.

‘Zie je nou wel, Jamie! Ze is niet een of andere geldwolf die achter het fortuin van de Kirwans aan zit, ook al stelt het niet veel voor. Het klinkt niet alsof ze geld nodig heeft. Ze is even gekwetst en van streek als wij.’

James’ stem had verstikt geklonken, en ze besepte waarom hij van tafel was weggelopen. Hij haalde een smetteloze linnen zakdoek te voorschijn en snoot luidruchtig zijn neus. ‘Misschien is het niet waar,’ zei hij. ‘Zij weet het niet, en wij evenmin. Misschien is het een...’

‘Vergissing? O, ik denk het niet. Waarom zou hij...’

‘Ze heeft hem nooit ontmoet! Ze kent hem niet eens.’

‘Maar wat moet ik nu doen? We weten net zoveel als zij.’

‘O, maar er is wel iemand die meer weet. Waarom zegt die niets? Waarom brengt ze elke dag in dat vervloekte atelier door? Kun je haar niet aan de praat krijgen? Zodat ze het uitlegt?’

‘Waarom moet ik altijd dit soort dingen opknappen?’ Eleanor schoof haar stoel naar achteren en stond op. ‘Waarom vraag je het haar zelf niet? Je bent net zo goed haar kind als ik. Waarom moet ik het verdorie altijd doen?’

Hij sloeg zijn arm om haar heen en reikte haar zijn zakdoek aan. ‘Omdat jij hier goed in bent, El, dat weet je toch. Ik doe meteen zo, nou ja, arrogant. En Lizzie verstijft zodra ze iets verstandigs of diplomatieks moet zeggen. Moeder is afhankelijk van jou. Ze praat met jou, ze vertrouwt je. O, het spijt me, echt waar. Ik probeer je heus niet een vervelend karweitje te laten opknappen.’

‘Oké.’ Ze was te moe om ertegen in te gaan. ‘Ik zal proberen met haar te praten. Ik breng haar sowieso ontbijt voordat ik naar mijn werk ga. Roep jij Lizzie? Ze heeft om tien uur college. Kan ze met je meerijden?’

‘Ja, maar ik kan echt niet te laat komen. En zij moet er natuurlijk weer uitzien als een filmster voor die eerstejaars. Daar doet ze uren over!’ Hij zuchtte diep en begon toen te lachen.

‘Ach, schiet op. Doe niet zo flauw. Je weet dat ze het heerlijk vindt om in je MG te zitten. Alleen daarom al zorgt ze er wel voor dat ze op tijd is!’ Ze liet hem morrend achter, blij dat ze samen nog ergens om konden lachen.

Toen ze met een dienblad de trap op liep, vroeg Eleanor zich af hoe ze het onderwerp van de brief kon aansnijden. Ze had haar moeder gesmeekt om naar de huisarts te gaan, maar Helena had ronduit geweigerd. Ze had tijd nodig om na te denken, zei ze, en schilderen was de beste afleiding. Onder haar ogen had ze donkere kringen, en haar frêle gestalte was nog magerder geworden. Eleanor dacht veel meer grijs in het roodbruine haar te zien dan vroeger. Kon dat zo plotseling, door de shock en het verdriet?

Ze klopte op de slaapkamerdeur. Helena lag opgerold op bed, nog steeds in de kleren die ze de vorige dag had gedragen. De oude peignoir van Richard Kirwan bedekte haar voeten. Er stond een raam open, en door een koude windvlaag sloeg de deur met een klap dicht.

‘Moeder! Het bed is nog opgemaakt. Heb je dan helemaal niet geslapen? Zo gaat het niet langer.’ Eleanor zette het dienblad op het nachtkastje. Ze deed het raam dicht en ging op de rand van het bed zitten om de koude handen van haar moeder beet te pakken. ‘Je bent ijskoud! Ik heb sinaasappelsap, koffie en geroosterd brood voor je, en ik blijf zitten totdat je het hebt opgegeten. Hier...’ Ze sloeg een kasjmieren sjaal om Helena’s schouders en gaf haar een kop kof-

fie. Haar moeder staarde uitdrukingsloos naar de zwarte vloeistof.

‘Moeder, we moeten praten. Je kunt zo niet doorgaan. Wij kunnen zo niet doorgaan. Ik heb een brief gekregen. Van Solange de Valnay.’

‘Je komt te laat op je werk.’ De stem klonk geforceerd en aangeslagen.

‘Dat kan me niet schelen. Ik wil dat je hiernaar kijkt.’ Eleanor haalde de brief uit haar zak. Helena schudde slechts haar hoofd. ‘Nou, dan zal ik hem aan je voorlezen.’

Helena nipte zonder op te kijken aan de koffie. Toen Eleanor de brief had voorgelezen, zweeg ze, in de hoop dat de bom zou barsten en dat alles wat haar moeder verlamde in een golf van tranen naar buiten zou komen. In plaats daarvan boog Helena voorover en trok de peignoir van haar overleden echtgenoot naar zich toe. Ze hield hem voor haar gezicht. De stilte duurde voort. Daarna begon ze te praten.

‘De eerste keer dat ik je vader ontmoette, was in april 1939. Dat was buiten de Ecole de Louvre in Parijs.’

Glenveigh Lodge,
Killiney,
Dublin

30 maart 1970

Beste Solange,

Wat was ik gisteren blij toen ik je brief ontving, ondanks de situatie waarin we ons bevinden. Ik vind het echt heel erg dat je deze schok en dit verdriet in je eentje hebt moeten verwerken.

Maar met onze briefwisseling kunnen we elkaar ten minste proberen te helpen. Op de een of andere manier was ik ervan uitgegaan dat je mijn vader kende, ook al had je hem misschien maar enkele keren ontmoet. Maar dat je hem nooit hebt gezien – en dat je nooit ook maar enig vermoeden hebt gehad! En toch was zijn testament zo duidelijk. Die woorden, ‘Aan mijn dochter in Frankrijk...’ lieten geen ruimte voor twijfel.

Richard Kirwan was een zorgvuldig man, Solange. Ik weet dat hij die woorden nooit zou hebben opgeschreven als hij er niet honderd procent zeker van was geweest. Ik heb geprobeerd er met mijn moeder over te praten, maar ze is intens verdrietig door het verlies en misschien door andere dingen waarover ze nog niets heeft gezegd. Ze is nooit een gemakkelijke prater geweest. Ze praat met haar ogen en via haar schilderijen. Ze is heel klein en heeft een massa licht kastanjebruin, ontembaar haar en enorme bruine ogen. Niet doorsnee mooi, maar zeer opvallend – iemand die je niet zult vergeten als je haar ooit hebt gezien. Met haar handen tekent ze terwijl ze praat in de lucht, en ook al kleedt ze zich met het *dédain* voor orde en elegantie dat kunstenaars kenmerkt, haar kleren staan haar altijd goed. Ik weet dat ze hartstochtelijk veel van vader hield, en dat zijn ziekte haar evenzeer raakte als vader zelf. Aan het eind had hij veel pijn, maar ze stond erop dat hij thuisbleef zodat ze hem zelf kon verzorgen, tot aan zijn laatste snik. Hij heeft altijd een hekel gehad aan ziekenhuizen, en ze zei dat dat met de oorlog te maken had. We wisten dat hij in die periode heel erg ziek is geweest, en dat hij niet bij mijn moeder was toen James en ik geboren werden. Over die periode van hun leven werd nooit gesproken, en ook als kind wisten we dat ze er geen van beiden aan wilden worden herinnerd. Mijn moeder was de enige die zijn pijn echt kon verlichten – nou ja, zij en mijn jongere zus Elizabeth, van wie hij zielsveel hield. Ik kan wel zeggen dat ze zijn lieveling was, misschien omdat ze zoveel op mijn moeder lijkt. Gisteren besloten James en ik om je brief aan moeder te laten lezen om er zo achter te komen of zij iets meer wist. Na een paar uur vertelde ze me iets wat kan verklaren hoe mijn vader en jouw moeder elkaar hebben ontmoet.

Richard Kirwan werd geboren in Dublin en stamt uit een geslacht van vooraanstaande uitgevers met aanzienlijke bezittingen. Hij studeerde Frans en geschiedenis aan de universiteit van Dublin. Hij ging elk jaar naar Frankrijk, waar hij veel vrienden had, vooral in Parijs. Na zijn doctoraal ging hij in Cambridge verder studeren. Toen er drie jaar later een betrekking vrijkwam aan zijn oude universiteit in Dublin ging hij naar huis om hier

een professoraat te aanvaarden. Hij was een aantrekkelijke man, mijn vader, en heel charmant, maar zijn werk was zijn grote liefde, en hij was ambitieus. Toen hij in 1938 werd uitgenodigd om een reeks gastlezingen te geven aan de Sorbonne in Frankrijk, nam hij een jaar verlof. Hij was toen zesendertig.

Helena, mijn moeder, komt uit het westen van Ierland, waar ze werd geboren als Helena O’Riordan. Ze is de enige dochter, maar heeft drie broers, onder wie haar tweelingbroer. Haar familie bestaat uit vissers en parlevinkers en ze hadden niet veel geld. Als kind bracht Helena al haar tijd door met haar broers, vooral met haar tweelingbroer Seamus. De mensen vonden hen erg wild. Uiteindelijk werd ze naar een nonnenschool gestuurd. Muziek en kunst waren haar grote passies, en op achttienjarige leeftijd werd ze aangenomen op de kunstacademie. Nadat ze cum laude was afgestudeerd, besloot ze dat ze in Parijs verder wilde studeren om kunstschilder te worden. Ze had diverse baantjes, spaarde al haar geld, leerde zichzelf Frans en schreef zich in 1937 in voor een tweejarige opleiding aan de Ecole de Louvre.

Op een middag in 1939 ontmoette ze daar Richard Kirwan. Ze stond buiten op de bus te wachten met een grote tekenmap en al haar materialen in verschillende dozen. Toen het plotseling begon te stortregenen, stooft iedereen weg om te schuilen. Richard Kirwan kwam net voorbij en hij stopte om haar te helpen met haar spullen. Het grappige was dat ze van elkaar dachten dat ze Frans waren. Pas later, in een plaatselijk café bij een kop koffie, ontdekten ze dat ze dezelfde nationaliteit hadden. Ze bleven twee uur in het café zitten en gingen daarna naar een restaurant. Daar ontdekten ze hun gezamenlijke liefde voor de opera, en de volgende avond gingen ze naar *La Bohème*, waarna ze een lange wandeling langs de Seine maakten. Helena was vijfentwintig, Richard was elf jaar ouder.

Mijn moeder heeft er lang over gedaan om dit te vertellen. Misschien dat ze er in de loop der tijd meer over kwijt wil, maar ik kan haar nu niet al te zeer onder druk zetten. Hieruit blijkt echter wel dat mijn vader rond dezelfde tijd in Parijs was als Celine de Valnay, en mijn moeder ook. Misschien kenden ze elkaar alle-

maal. Het huwelijk van mijn ouders leek aan de buitenkant sterk, en mijn vader was een integer en principieel man. Hoe buitengewoon of bizar de huidige omstandigheden ook zijn, ik geloof echt dat vader heeft geprobeerd te doen wat goed was. Ik wil je nog gelukwensen met je verloving. Zelf ben ik niet getrouwd of verloofd, ook al ben ik achtentwintig. Maar ik zou eraan willen toevoegen ‘nog niet’! Ooit dacht ik mijn zielsverwant te hebben gevonden, en we zijn meer dan een jaar bij elkaar geweest. Ik heb van geen enkel moment in onze relatie spijt gehad, behalve toen die op haar einde liep. Maar zulke ervaringen zijn waarschijnlijk leerzaam. Hij is nu heel gelukkig met zijn vrouw. Ik ben zelfs naar de bruiloft geweest. We waren immers niet alleen minnaars, maar ook vrienden.

Misschien dat ik in mijn laatste brief een negatief beeld heb geschetst van mijn broer en zus. Ze zijn niet altijd zoals ik ze heb beschreven. James, mijn tweelingbroer, is een beetje gecompliceerd. Vanbuiten is hij koel en zelfverzekerd, een efficiënte en succesvolle advocaat – competitief, zoals advocaten moeten zijn. Maar hij is ook romantisch en gevoelig. We hebben een zeer hechte band, zoals veel tweelingen. Mijn zus Elizabeth heeft een lange rij aanbidders. Ze heeft het opvallende rode haar en de bruine ogen van mijn moeder, evenals haar tengere bouw. Maar daar houdt de gelijkenis dan ook op. Ik herken veel van onze vader in haar; ze heeft zijn gedrevenheid, ambitie en kracht. Ze studeert geschiedenis en filosofie en zal een fantastische wetenschapper zijn, net zoals vader. De man van haar leven zal heel sterk moeten zijn.

Ik denk dat ik iets van mijn moeders creativiteit heb geërfd, al uit die zich in het geschreven woord en niet in de schilderkunst. Ik heb Engels en filosofie gestudeerd en een bescheiden entree gemaakt in de literaire kringen van Dublin. Nu werk ik voor de uitgeverij van mijn familie om mijn schrijverijen te financieren, en ik put veel voldoening uit mijn werk.

Ik heb altijd een hechte band met mijn moeder gehad – we begrijpen elkaar goed. Om redenen die ik nooit heb begrepen heeft mijn vader me altijd op een afstand gehouden, hoewel hij om me gaf en het beste met me voorhad, daar ben ik van over-

tuigd. Misschien werd die afstand veroorzaakt doordat hij niet bij mijn geboorte was. Ik heb me vaak afgevraagd of ik een of andere pijnlijke herinnering uit die tijd vertegenwoordig. In mijn vroege jeugd kampte hij nog steeds met ernstige gezondheidsproblemen, waardoor hij bij vlagen bijna invalide was. Soms, als ik naar hem opkeek, zag ik hem met een intens verdrietige blik naar me kijken. Dan rende ik op hem af om hem te omhelzen, in een poging om het gekwetste deel in hem te bereiken. Later realiseerde ik me dat hij niet naar mij keek, maar naar iets wat ver buiten mijn bereik lag. Misschien wordt nu duidelijk wat er precies aan de hand was.

Ik vraag me af of je iets over Richard Kirwans leven in Frankrijk hebt ontdekt. Zo ja, dan wil je je kennis misschien met me delen, omdat je niemand anders in vertrouwen kunt nemen. Ik hoop dat de informatie die ik je heb gegeven van enig nut voor je zal zijn. Misschien vind je het vreemd, Solange, dat ik in deze brief zo in details ben getreden. Ik kan het zelf ook niet uitleggen; ik heb het juist altijd heel moeilijk gevonden om me te uiten. Maar mocht je informatie met me willen uitwisselen, laat het me dan weten.

Met hartelijke groeten,
Eleanor Kirwan

4 Saint-Joseph de Caune, 1970

Solange lag vanachter de gordijnen van mousseline naar de optrekkende koele ochtendmist te kijken. Onder haar raam stroomde de rivier snel over de rotsen, die vaag en stevig onder het glinsterende wateroppervlak lagen. Ze sliep nog half en haar bed was warm. De vrijheid van die eerste zwevende momenten was van korte duur. Toen de realiteit van Eleanor Kirwans brief langzaam doordrong tot de eerste ogenblikken van haar dag en als een stille sluier over haar neerdaalde, volgden het rare krampje in haar maag en het ontnuchterende besef van een doffe pijn.

Ze stond op en liep naar het raam, waar ze haar hoofd tegen de oude stenen muur liet rusten. Om haar heen lagen de bergen van de Haut-Languedoc in de ochtendschemering, terwijl hier en daar al een bleke zonnestraal over de glooiende heuvels viel. Na een klopp op de deur kwam Lorette binnen, de huishoudster van de familie, die ook haar kindermeisje was geweest. Op het kleine dienblad met koffie lagen ook twee enveloppen. Op de bovenste stond Guy St. Jorres nette, schuine handschrift. Solange pakte de brief op en herkende meteen het Ierse poststempel op de brief daaronder. Vervuld van afgrijzen wachtte ze onrustig en gespannen tot Lorettes voetstappen waren weggestorven op de trap. Daarna schoof ze de brief van haar verloofde opzij om de tweede brief van Eleanor te openen. Haar eerste reactie was sympathie, maar toen ze de brief nog eens las, raakte ze langzaam geïrriteerd en daarna zelfs boos. Waarom wilde dit meisje zich zo wanhopig graag onderdompelen in het verleden, omstandigheden onderzoeken die al lang voorbij waren en beter met rust konden worden gelaten? Eleanor Kirwan was in Ierland bij haar

familie. Zij kon haar verdriet delen en rekenen op de troost van haar broer en zus.

‘Mijn vader was een zorgvuldig man,’ schreef Eleanor. Niet zó zorgvuldig, dacht Solange. Als getrouwd man had hij een affaire gehad en een kind verwekt bij een andere vrouw. Hoe had haar moeder verstrikt kunnen raken in zo’n klassieke, domme situatie? Was het een laatste gril geweest voordat ze met Henri de Valnay was getrouwd? Had Richard Kirwan niet gezegd dat hij getrouwd was of had hij Celine beloofd dat hij zijn vrouw voor haar zou verlaten? Solange gruwde van de gedachte aan de ongeplande zwangerschap en het ongewenste kind. Eleanor klonk als het goedmoedige, gekwelde type dat zich waarschijnlijk nooit had losgemaakt van de strenge, religieuze opvoeding waaraan Ierse meisjes kennelijk vrijwel vanaf hun geboorte werden blootgesteld. Ze klonk alsof ze nog in de vorige eeuw leefde, al bleek ze een of andere relatie te hebben gehad. De broer klonk verwaand, en het jongere meisje ijdel en verwend, maar Solange had medelijden met Helena Kirwan. Ze werd vervuld van woede toen ze eraan dacht hoe ze over haar moeder hadden gesproken, van wie ze niets wisten. Van wie ze zelf evenmin iets wist.

‘Kan dit allemaal waar zijn?’ vroeg Solange zich hardop af, terwijl ze aan de datum van het huwelijk van haar ouders en haar eigen geboortedatum dacht. Trouwde ze echt met papa terwijl ze het kind van een andere man droeg? En was die affaire daarna nog jarenlang doorgegaan? Wist papa het? ‘O god, papa, heb je het al die tijd geweten?’

Ze dacht aan die vreselijke laatste weken en zag het ingevallen gezicht van haar moeder weer voor zich, met de holle oogkassen en de uitdrukingsloze blik in haar ogen. Celines lichaam was gekrompen en de ooit zo gladde huid had zich over haar uitstekende botten uitgestrekt, geel en gerimpeld, terwijl de ziekte haar genadeloos verteerde. Wanneer Solange haar had opgetild of haar in een minder pijnlijke positie had gedraaid, was ze steeds bang geweest dat Celines broze gestalte onder haar handen in stukjes uiteen zou vallen. Had Celine toen geweten wat haar minnaar hun allen zou aandoen?

‘O, mama,’ mompelde Solange. ‘Dit overkomt gewone mensen als wij niet. Wat voor soort man doet dit nou, na al die jaren? Je had het me moeten vertellen – al was het alleen maar om me te helpen